

*В. М. Іванова,
к. е. н., докторант кафедри глобальної та національної безпеки,
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0003-4980-0765*

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.13—14.59

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*V. Ivanova,
PhD in Economics, Doctoral candidate of the Department of Global and National Security, Educational
and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv*

THE EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES REGARDING INNOVATIVE
AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE STATE IN THE CONTEXT
OF ENSURING ITS FOREIGN ECONOMIC SECURITY

В статті розглянуто досвід забезпечення розвитку зарубіжних країн у інноваційно-інвестиційній сфері як необхідну умову реалізації зовнішньоекономічної складової економічної безпеки. Встановлено риси інноваційного зростання та формування економічної політики у розвинених країнах. Виділено три моделі стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку європейських країн для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму публічного управління у сфері зовнішньоекономічної безпеки України (скандинавську, західноєвропейську та центральноєвропейську). Систематизовано засоби стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку розвинених країн світу у контексті забезпечення зовнішньоекономічної безпеки за критерієм визначення суб'єктів інноваційного процесу, серед них виділено: науково-дослідні організації; венчурний бізнес та інші джерела фінансування; підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни.

The article examines the experience of ensuring the development of foreign countries in the innovation and investment area as a necessary condition for the implementation of the foreign economic component of economic security. In particular, the innovative development of the economy is currently one of the main state priorities of the domestic policy of the USA, Japan, the countries of the European Union and a number of countries in Southeast Asia.

Features of innovative growth and formation of economic policy in developed countries are established. Among them, the following are highlighted: forecasting, definition of strategies and programming of national economic and technological development for the long term (not less than 15–20 years); participation in the formation of a single global scientific and technical space and market of high-tech goods; formation of national innovation systems integrated at the international level, etc.

Three models of stimulating innovation and investment development of European countries have been identified for the development of practical recommendations for improving the mechanism of public administration in the field of foreign economic security of Ukraine. The Scandinavian model is a developed institutional environment; a high level of involvement of the business and public sectors in the financing of innovative development; the high role of the university sector in carrying out scientific research, etc. Western European model – constant improvement of the institutional environment; the predominance of the entrepreneurial sector in financing innovative development; a significant share of the university sector in the implementation of innovative development, etc. The Central European model is a developing institutional environment; a high share of the public sector in financing innovation and investment works from foreign sources; a significant share of the state sector in the implementation of innovative development, etc.

Means of stimulating innovation and investment development of the developed countries of the world in the context of ensuring foreign economic security are systematized according to the criterion of determining the subjects of the innovation process, among them are highlighted: research organizations; venture business and other sources of financing; enterprises that initiate and implement innovative changes.

Ключові слова: економічна безпека, зовнішньо-економічна безпека, інноваційно-інвестиційний розвиток, публічне управління, конкурентоспроможність, технології.

Key words: economic security, foreign economic security, innovation and investment development, public administration, competitiveness, technologies.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічні проблеми останніх років суттєво вплинули на інноваційно-інвестиційний розвиток багатьох країн світу. Відбувається поступова переорієнтація політики таких розвинених держав як Велика Британія, Німеччина, Італія, Канада, Японія, від формування виключно інноваційної економіки і до побудови нового інноваційного суспільства шляхом координації цілей і завдань забезпечення інвестиційної привабливості.

Огляд національних інноваційно-інвестиційних систем провідних країн світу свідчить про активну державну підтримку цієї діяльності, орієнтацію національної економіки на інноваційний розвиток, державне сприяння інноваційним процесам, стимулювання інновацій через пільгове оподаткування, надання кредитів, створення сприятливого інвестиційного клімату. Подібний підхід до розвитку інноваційно-інвестиційних процесів характерний і для низки держав, що розвиваються, де особлива увага приділяється сприянню відкриттю і розвитку мережі технологічних парків та бізнес-інкубаторів. Унаслідок сприятливого інвестиційного клімату (залучення іноземних інвестицій) і розвитку на його основі інноваційної діяльності (інтенсифікація науково-дослідних розробок) економічна по-

зиція розвинених країн зміцнилася, що не могло не призвести до перерозподілу сил у світовому господарстві.

Саме тому, актуальним є дослідження зарубіжного досвіду державного регулювання інноваційного розвитку у контексті забезпечення зовнішньоекономічної безпеки та доцільність його використання в Україні. На сучасному етапі інноваційний розвиток економіки належить до головних державних пріоритетів внутрішньої політики таких високорозвинених країн як США, Японія, країни Європейського Союзу та ряд країн Південно-Східної Азії.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Різні проблемні питання у сфері забезпечення зовнішньоекономічної безпеки у вітчизняному науковому просторі розглядали В. Аранчій [1], Г. Голодюк [5], Л. Ковковський [4], П. Кравчук [5], Т. Марцева [8], О. Матвієць [11], В. Обухова [8], І. Перетяцько [1], В. Попко [10], О. Шегінський [5], О. Чернова [10], О. Яременко [11] та інші. Вважаємо, що науково значущим буде дослідження інноваційно-інвестиційної складової зовнішньоекономічної безпеки зарубіжних країн з метою подальшого використання їх досвіду.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження досвіду зарубіжних країн щодо інноваційно-інвестиційного розвитку держави у контексті забезпечення її зовнішньоекономічної безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У країнах, які утримують лідерство у світовій економіці й політиці, економічна політика, яка забезпечує інноваційне економічне зростання, характеризується такими рисами:

прогнозуванням, визначенням стратегій і програмуванням національного економічного і технологічного розвитку на довгострокову перспективу (не менше ніж на 15—20 років);

участю у формуванні єдиного світового науково-технічного простору і ринку високотехнологічних товарів;

закріпленням на ринку високотехнологічної продукції на основі певної технологічної спеціалізації (яка відображає розвиток критичних технологій у даній країні);

формуванням національних інноваційних систем, інтегрованих на міжнародному рівні — такі системи охоплюють весь комплекс інститутів, що забезпечують генерацію знань та інновацій, розвиток і комерціалізацію нових технологій;

активною державною підтримкою умов, які сприяють підвищенню якості людських ресурсів (людського капіталу);

тісним співробітництвом між бізнесом і державою, активною економічною дипломатією і режимом сприяння при освоєнні нових сегментів світового ринку.

Щоб побудувати ефективну систему інноваційно-інвестиційного розвитку, Україна повинна подолати вплив високої конкуренції, що посилюється в умовах інтеграційних процесів. Прагнення більш активного міжнародного науково-технологічного співробітництва України вимагає розробки відповідної державної інноваційної політики, яка б врахувала досвід та успішні практики Європейського Союзу.

Практика досліджень з питань інноваційно-інвестиційного розвитку підтверджує необхідність зміцнення технологічної конкурентоспроможності країни, що пов'язано з розробкою нових механізмів інноваційного розвитку та технологічного вдосконалення національної економіки через інвестиційні процеси. Саме інноваційні чинники слугуватимуть створенню умов для формування, накопичення й ефективного використання знань, технологічних та інвестиційних ресурсів, що забезпечують увесь спектр конкурентних переваг від технологічного випередження в одній або кількох галузях до технологічного лідерства країни у цілому.

В умовах інтеграції України у Європейський Союз, досвід країн, що вступили до Євросоюзу раніше, є дуже цінним, особливий інтерес викликають країни з "малою економікою", що пройшли успішну адаптацію в ланках ЄС. Незважаючи на той факт, що Україну не можна

віднести до країн з малою економікою, особливості інноваційного розвитку країн з малою економікою Північної, Західної і Центральної Європи, які змогли досягти високої наукоємності ВВП (понад 2,7 %), викликають певний інтерес. Економіки цих країн характеризуються високим рівнем залучення як підприємницького, так і державного сектору фінансування інноваційних розробок, зокрема [9]:

у країнах із середнім (нижче 2 %) і низьким рівнем наукоємності ВВП (менше 1 %) внесок держсектора в інноваційні розробки більш вагомий порівняно з внесками бізнес-сектору;

високий рівень залучення країн у процес інтернаціоналізації інноваційно-інвестиційного розвитку;

концентрація інноваційного та інвестиційного розвитку у декількох галузях (фармацевтика, автомобільна промисловість, радіо-, телевізійне та телекомунікаційне обладнання, комп'ютерні та пов'язані з ними послуги);

підвищення ролі університетського сектору у виконанні наукових розробок;

перехід у бік широкого застосування заходів непрямого стимулювання поряд із заходами прямого стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку.

Це дало змогу виділити три моделі стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку європейських країн для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму публічного управління у сфері зовнішньоекономічної безпеки України:

1) Скандинавська модель — розвинене інституціональне середовище; високий рівень залучення підприємницького та державного секторів у фінансуванні інноваційного розвитку (ІР); висока роль університетського сектору у виконанні наукових досліджень; спеціалізація ІР як у високо— так і середньотехнологічних галузях, та низькотехнологічних; використання прямих заходів державного стимулювання (фінансування нових високотехнологічних компаній на передпосівній стадії, інноваційні держзакупівлі, надання грантів, спрямованих на підтримку інноваційних стартапів, державно-приватного партнерства в стратегічних областях, інноваційних ваучерів для оцінки ступеня ризику інноваційних проєктів;

2) Західноєвропейська модель — постійне вдосконалення інституційного середовища; превалювання підприємницького сектору у фінансуванні інноваційно-інвестиційного розвитку (ІІР); значна частка університетського сектору у виконанні ІР; концентрація ІР у середньотехнологічних галузях; поєднання прямих (надання позик, гарантій банкам за кредитами, грантів для підтримки підприємництва, створення підприємств спін-офф і стартапів, інноваційних ваучерів) і непрямих (інвестиційні пільги, податкові відрахування, спрямовані на трансфер технологій і створення нових інноваційних малих та середніх підприємств (МСП), податкові пільги по витратах на дослідження і розробку заходів стимулювання;

3) Центральноєвропейська модель — розвивається інституціональне середовище; висока частка державного сектору у фінансуванні ІІР із зарубіжних джерел; значна частка держсектора у виконанні ІР; концентра-

ція IP у середньотехнологічних галузях, у яких оперують великі багатонаціональні корпорації, і низький рівень інноваційної активності національних фірм; перехід у бік застосування непрямих заходів стимулювання (надання податкових вирахувань, спрямованих на залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у сферу IP, розвиток інноваційної інфраструктури, стимулювання співробітництва між підприємствами і дослідними інститутами) у зв'язку з наслідками світової фінансово-економічної кризи поряд із прямими заходами (надання пільгових гарантій за кредитами з фінансовою субсидією на виплату відсотків по кредиту, інноваційних ваучерів, грантів і субсидій для спільних інвестиційних проєктів, на технічне обладнання для МСП).

Утім, інноваційність країн ЄС, незважаючи на наявність економічної кризи, зростає кожного року, але розрив між державами-лідерами та тими, хто позаду, також продовжує зростати. Це впливає з опублікованого Європейською комісією інноваційного табло, у якому показано позиції окремих держав-членів ЄС. В інноваційному табло держави-члени ЄС поділено на чотири групи:

лідери інновацій: Швеція, Німеччина, Данія та Фінляндія — це країни, що домоглися результатів значно вищих, ніж середній показник по ЄС;

країни, які наздоганяють лідерів: Нідерланди, Люксембург, Бельгія, Велика Британія, Австрія, Ірландія,

Франція, Словенія, Кіпр та Естонія — це всі країни, які мають результати вище середнього показника по ЄС;

помірні новатори: Італія, Іспанія, Португалія, Чехія, Греція, Словаччина, Угорщина, Мальта, Литва — результат нижче середнього показника по ЄС;

новаторів зі скромними результатами: Польща, Латвія, Румунія та Болгарія, які мають набагато нижчі результати, ніж у середньому по ЄС. Польща в останні кілька років виділила великі кошти на підтримку інноваційного розвитку.

Негативний вплив на становлення та розвиток інноваційної складової у структурі економіки багатьох країн світу, у тому числі також країн Європейського Союзу, мають економічні та політичні кризи як загальносвітового, так і локального характеру. Особливо наглядно це проявилось в теперішній період часу у зв'язку з подіями на півдні та сході України. Економічна та політична кризи, які набули розвитку в Україні на початку 2014 р., станом на кінець року продовжували поглиблюватися. За масштабами й тривалістю ці кризи переважають усі попередні кризи, які впливали на економіку України. Одночасно зазнали великих втрат економіки країн-членів Євросоюзу, США, Росії та деяких інших країн світу [9].

Далі наведемо засоби стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку розвинених країн світу.

Таблиця 1. Засоби стимулювання інноваційних процесів у зарубіжних країнах

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
США	
Науково-дослідні організації	Виключення до 20% витрат на НДДКР, пов'язаних з основною діяльністю, із суми оподаткованого доходу
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	1. Немає податку на оренду для венчурних фірм. 2. Зменшення податку на прибуток для організацій із цінними паперами венчурних структур (60% – не оподатковується, 40% – оподатковується звичайними податками). 3. Гарантовано адміністрацією у справах малого бізнесу (АМБ) до 90% повернення вкладеного у венчурний бізнес приватного капіталу. 4. Надання АМБ субсидій венчурному бізнесу до 100 тис. дол. на 8 років – на розширення зовнішньоекономічної діяльності та до 1 млн дол. на 25 років – на різні види управлінської допомоги. 5. Обов'язкове виділення федеральними відомствами коштів (не менше ніж 1,25% бюджету відомства) на фінансування венчурного бізнесу зі свого бюджету. 6. Згідно із законодавством США, у разі вартості проєктів більше ніж 100 тис. дол. обов'язкове залучення венчурних фірм до виконання масштабних інноваційних проєктів. 7. Пільгове оподаткування до 20% приросту витрат на НДДКР венчурних фірм порівняно із середньорічним рівнем цих витрат за попередні роки.
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	1. Пільгове оподаткування фірм, що здійснюють НДДКР, у розмірі до 20% приросту витрат на НДДКР порівняно із середньорічним рівнем цих витрат за попередні роки. 2. Пільгове оподаткування до 20% витрат компаній на програми фундаментальних наукових досліджень, що виконуються університетами за контрактами з підприємствами. Вирахування з оподаткованого доходу вартості наукової апаратури та обладнання, яке безкоштовно передається компаніями університетам та науково-дослідним організаціям. 3. Пільговий режим амортизаційних відрахувань – термін служби обладнання до 3-х років, а для інших фондів – до 5 років. 4. Надання інвестиційного податкового кредиту, а саме зменшення податку на прибуток у розмірі від 6% до 10% загальної вартості інвестицій в устаткування.
Великобританія	
Науково-дослідні організації	Надання доступу малим підприємствам до міністерських замовлень на НДДКР. Кожне міністерство, що приймає участь, виділяє 2,5% від своїх замовлень малим підприємствам.
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	1. Зменшення до 25% податку на прибуток для венчурних фірм (замість 35%-ї чинної ставки). 2. Система страхування коштів, які надаються венчурним фірмам з боку держави (повернення 70% довгострокових позик, які надаються терміном на 2–7 років).
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	1. До 50% відшкодування витрат на нововведення згідно з державними програмами щодо субсидування малих інноваційних фірм. 2. Списання в будь-якій сумі витрат на НДДКР на собівартість продукції (послуг). 3. Надання підтримки з боку держави малим і середнім підприємствам щодо демонстрації результатів НДДКР і технологій та розвитку інноваційної інфраструктури.

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
Німеччина	
Науково-дослідні організації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знижка на приватні інвестиції у НДДКР до 7,5% податків. 2. Оплата витрат на технічну експертизу проектів, оцінку можливостей патентування результатів проведення НДДКР (до 8% витрат на інженерні та інші консультації). 3. Надання дотацій на термін до трьох років щодо підвищення кваліфікації науково-дослідного персоналу (не більше п'яти співробітників від кожної фірми), а саме на стажування в наукових інститутах, інших державних та приватних науково-дослідних організаціях. 4. Дотації малим підприємствам на інвестування в НДДКР і рухоме майно, а також на вкладення в нерухоме майно, що використовується для НДДКР, у розмірі 20% вартості придбаного чи утвореного майна в межах його вартості до 500 тис. євро.
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Надання цільових безоплатних субсидій підприємствам, що освоюють нові технології, на суму не більше ніж 54 тис. євро для придбання і монтажу нового технологічного обладнання та до 900 тис. євро на впровадження удосконалень на термін до трьох років. 2. Надання пільгових кредитів фірмам (до 50% коштів складає власник), річний продаж яких не більше 300 тис. євро, що вкладають кошти в модернізацію підприємства, освоєння випуску нових товарів, заходи щодо раціонального використання енергії. 3. Надання до 100 тис. євро пільгових кредитів малим і середнім підприємствам, що вступають у промислову кооперацію з іншими фірмами. 4. Надання субсидій до 7,5% від вартості придбаного майна малим і середнім фірмам для придбання майна з метою енергозбереження. 5. Дотації малим і середнім фірмам на наукові дослідження або розробку нової технології для виготовлення продукції у розмірі 30% від договірної суми проекту в межах 120 тис. євро. 6. Дотації підприємствам із кількістю зайнятих до 1000 осіб на науково-дослідні роботи, що виконуються на їх замовлення у навчальних і науково-дослідних закладах у розмірі до 50% вартості робіт, але не більше 300 тис. євро. 7. Фірми з обмеженою відповідальністю повністю звільняються від ПДВ. 8. Дотації наукомістким підприємствам, що існують не більше двох років і мають не більше 10 зайнятих, у розмірі 75% витрат, пов'язаних з їх створенням та розвитком, але не більше 750 тис. євро на одне підприємство. 9. Дотації комунальній владі, навчальним науково-дослідним установам, торгово-промисловим палатам на створення технологічних центрів у розмірі 75% витрат, що виникають на стадії планування і підготовки, але не більше ніж 200 тис. євро, а також на стадії безпосереднього будівництва центру, але не більше ніж 1,5 млн євро. 10. Прискорення амортизації в розмірі 10% від витрат виробництва нового обладнання.
Японія	
Науково-дослідні організації	20% податкової знижки на приватні інвестиції в НДДКР
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пільговий податок на прибуток венчурних підприємств (30% проти 42% – звичайний). 2. Пільгові кредити венчурним фондам (відсоткова ставка – 5–6% річних). 3. Гарантоване повернення (до 80%) коштів, які були вкладені у венчурний бізнес урядовими організаціями. 4. Звільнення від оподаткування відрахувань, що надходять до страхових фондів захисту від ланцюгових банкрутств.
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Отримання до 2 млн єн субсидій з державних фондів. 2. Отримання малими інноваційними підприємствами половини відсоткової ставки за використання кредиту. 3. Стимулювання малих інноваційних підприємств через об'єднання в кооперативи.
Франція	
Науково-дослідні організації	Податковий кредит на приріст витрат на НДДКР у розмірі 25% приросту витрат компаній на НДДКР порівняно з рівнем минулого року.
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	Не оподатковуються кошти, що вкладаються у ризиковані проекти (100% податків на інвестовані кошти).
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Надання державних дотацій організаціям, що здійснюють науково-дослідні роботи за контрактами, до 50% суми витрат на проведення робіт на замовлення малих та середніх підприємств. 2. Надання субсидій малим та середнім підприємствам до 50% витрат на найм наукового персоналу (до 175 тис. євро на рік). Пільговий податок для нових компаній – 25% податку на прибуток протягом трьох років.

Джерело: [2; 3; 6; 7].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Отже, проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки. В процесі аналізу впливу інноваційно-інвестиційного розвитку на забезпечення зовнішньоекономічної безпеки з'ясовано, що в європейських країнах є діючими три моделі стимулювання вказаного розвитку: скандинавська, західноєвропейська та центральноєвропейська. Ці моделі відрізняються за низкою

чинників, серед яких і роль держави у забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку.

Для європейських країн характерним є різна інтенсивність інноваційно-інвестиційних процесів, яка, в свою чергу, відображена в так званому інноваційному табло. Відповідно до нього виділяють чотири групи держав-членів ЄС: лідери інновацій; країни, які наздоганяють лідерів; помірні новатори; новатори зі скромними результатами.

Крім того, з'ясовано, що основними механізмами стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку в

розвинених країнах є робота з науково-дослідними організаціями, венчурний бізнес та підприємства, що ініціюють інновації.

Література:

1. Аранчій В. І., Перетятко І. В. Зовнішньоекономічна безпека України в контексті міжнародної інтеграції. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2012. Випуск 2. С. 150—161.
2. Білан В.І. Інноваційна сфера Німеччини: тенденції розвитку та шляхи використання прогресивного досвіду для України. Наукові праці КНТУ. Серія "Економічні науки". 2010. Вип. 17 URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/69.pdf.
3. Веснин В.Р. Стратегическое управление. М.: Проспект. 2014. 328 с.
4. Коковський Л. О. Сучасні проблеми зовнішньоекономічної безпеки України та напрями їх подолання. Ефективна економіка. 2011. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=738>
5. Кравчук П. Я., Голодюк Г. І., Шегінський О. В. Зовнішньоекономічна безпека України в умовах євроінтеграційних процесів. Економічні науки. Серія "Економічна теорія та економічна історія". Збірник наукових праць. Луцький НТУ. 2014. Випуск 11 (44). С. 82—89.
6. Леонтьев Л.И. О формах и методах стимулирования инновационной деятельности. URL: http://www.uran.ru/rasrabotki/report_leontiev_li/r.htm.
7. Михайлишин Л. І. Зарубіжний досвід активізації інноваційної діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6 (2). С. 99—104.
8. Обухова В. А., Марцева Т. Г. Проблемы и обеспечение внешнеэкономической безопасности. Кронос: экономические науки. 2019. Вип. 4 (3 (25)). С. 7—9.
9. Титаренко Г. Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання інноваційного розвитку та доцільності його використання в Україні. Проблеми науки. 2014. № 11—12. С. 44—45.
10. Чернова О. В., Попко В. М. Комплексна оцінка сучасного стану зовнішньоекономічної безпеки України. Економіка та суспільство. Електронне фахове видання. 2017. № 9. С. 133—138.
11. Яременко О. Ф., Матвієць О.В. Зовнішньоекономічна безпека України в контексті інтеграційної політики: сутність, загрози та чинники впливу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2020. Вип. 43. С. 63-69.
4. Kokovskiy, L. O. (2011), "Modern problems of foreign economic security of Ukraine and ways to overcome them", *Efektivna ekonomika*, vol. 10, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=738> (Accessed 08 July 2022).
5. Kravchuk, P. Ya., Holodiuk, G. I. and Sheginskyi, O. V. (2014), "Foreign economic security of Ukraine in terms of European integration processes", *Ekonomichni nauky. Seriiia "Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoriia"*. Zbirnyk naukovykh prats. Luts'kyi NTU, Vol. 11 (44), pp. 82—89.
6. Leontiev, L.I. (2002), "On the forms and methods of stimulating innovative activity", available at: http://www.uran.ru/rasrabotki/report_leontiev_li/r.htm (Accessed 08.07.2022).
7. Mykhailyshyn, L. I. (2016), "Foreign experience of intensification of innovative activity", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, Vol. 6 (2), pp. 99—104.
8. Obukhova, V. A. and Martseva, T. G. (2019), "Problems and ensuring foreign economic security", *Kronos: ekonomicheskie nauki*, Vol. 4 (3 (25)), pp. 7—9.
9. Titarenko, H. (2014) "Analysis of foreign experience of state regulation of innovative development and feasibility of its use in Ukraine", *Problemy nauky*, vol. 11—12, pp. 44—45.
10. Chernova, O. V. and Popko, V. M. (2017), "Comprehensive assessment of the current state of foreign economic security of Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo. Elektronne fakhove vydannia*, vol. 9, pp. 133-138.
11. Yaremenko, O. F. and Matviets, O. V. (2020), "Ukraine's foreign economic security in the context of integration policy: essence, threats and factors of influence", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia: Ekonomika i menedzhment*, Vol. 43, pp. 63—69.

Стаття надійшла до редакції 13.07.2022 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73